

Ad p̄mū ḡ dicēdū q̄ pietas q̄ exhibet p̄ri carnali officiū z cultū ē v̄tus. s̄z pietas que ē donū hoc exhibet deo vt p̄ri. **A**d secūdū dicēdū q̄ exhibere cultūz deo vt creatori qd̄ facit religio ē excellētī q̄ exhibere cultū p̄ri carnali qd̄ facit pietas q̄ ē virt̄. s̄z exhibere cultū deo vt p̄ri ē adhuc excellētī q̄ exhibē cultū deo vt creatori z d̄no. v̄n religio ē potior pietate v̄tute. s̄z pietas s̄m q̄ ē donum ē potior religione. **A**d t̄tū dicēdū q̄ sic per pietatē q̄ ē virtus exhibz homo officiū z cultum nō solū p̄ri carnali s̄z etiā oib̄ sanguine iūctis s̄m q̄ p̄tinet ad patrē. ita etiā pietas s̄m q̄ ē donū nō solū exhibz cultū z officiū deo s̄z etiā oib̄ hoib̄ in q̄tū p̄tinet ad deū. et p̄p̄ hoc ad ipsā p̄tinet honorare scōs: nō cō tradicere scripture siue itellecte siue nō itellecte. sic **Aug** d̄c̄ i 2° de doc. xp̄iana. ip̄a etiā ex v̄nti subuenit i mis̄ia v̄stitut. z q̄uis iste actus nō habeat locū i p̄ria p̄cipue p̄ die iudicij. habebit t̄n locū p̄cipuus actus ei⁹ q̄ est reuereri deū affectu filiali: qd̄ p̄cipue tūc erit s̄m illud **Sap**. 5°. **E**cce quō cōputati sūt inē filios dei. erit etiā mutua honoratio scōz ad iūcē. nūc at̄ ante diē iudicij miserē sci etiā eoz qui in statu hui⁹ miserie viuūt.

Ad secūdū sic proce

dif. **V**idē q̄ dono pietatis nō r̄ndeat secunda b̄tudo. s̄z b̄t mites. **P**ietas. n. ē donū re sp̄d̄dens iusticie ad quā magis p̄tinet quarta b̄tudo. s̄z b̄t q̄ esuriūt z sitiūt iusticiā: v̄l etiā q̄nta b̄tudo. vidēz: b̄t misericordes: q̄v̄t dictū ē opus m̄ie p̄tinet ad pietatē. nō ḡ secūda b̄tudo p̄tinet ad donū pietatis. **P**. Donū pietatis diriḡit dono scie qd̄ ad iunḡit i v̄nueratiōe donoz. **Ysa**. xi^o: ad idē at̄ se extēdūt dirigēs z exequēs. cū ḡ ad sciam p̄tineat t̄tia b̄tudo. s̄z b̄t q̄ lugēt. vidē q̄ n̄ p̄tineat ad pietatem secunda b̄tudo. **P**. **F**ructus respōdēt b̄tudinib̄ z donis vt s̄ habitū ē. s̄z inē fructus bonitas z benignitas magis vidē cōuenire cū pietate q̄ m̄asuetudo q̄ p̄tinet ad mititatē. ḡ secūda b̄tudo n̄ respōdet dono pietatis. **S**z ē q̄ **Aug** d̄c̄ i l^o de sermone d̄ni i mōte. **P**ietas v̄gru it mitib̄. **R**. **D**icēdū q̄ i adaptatiōe b̄tū dinū ad dona duplex cōueniētia p̄t attendi **U**na qd̄ s̄m tōnē ordinis quā vidē **Aug** fuisse secū. v̄n p̄mā b̄tudinē attribuit in fimo dono. s̄z timor. secūda aut̄. s̄z b̄t mites:

attribuit pietati. z sic de alijs. **A**lia cōueniētia p̄t attendi s̄m p̄p̄riā rōnez doni z b̄tudinis. z s̄m hoc oportet adaptare b̄tudinē donis s̄m oba z act⁹. z ita pietati magis respōderet q̄rta z q̄nta b̄tudo q̄ secūda. se cūda t̄n b̄tudo h̄z aliquā cōueniētia cū pietate in q̄tū. s̄z p̄ m̄asuetudinē tollit ipedimēta actū pietatis. **E**t p̄ hoc p̄ r̄nō ad p̄mū **A**d secūdū dicēdū q̄ s̄m p̄p̄riatez b̄tudinū z donoz oportet q̄ eadē b̄tudo r̄spōdeat scie et pietati. s̄z s̄m rōnē ordinis d̄rse b̄tudinē eis adaptā. ob̄suata t̄n aliq̄li cōueniētia vt s̄ dictū ē. **A**d t̄tū dicēdū q̄ bonitas et benignitas i fructib̄ directe attribui p̄t pietati m̄asuetudo aut̄ idirecte in q̄trum tollit ipedimēta actū pietatis vt dictū ē.

Einde consi

Derādū ē de p̄ceptis iusticie **E**t circa hoc d̄rūt sex. p̄ v̄t p̄cepta decalogi sūt p̄cepta iusticie. 2° de p̄mo p̄cepto decalogi. 3° de secūdo. 4° de tertio. 5° de q̄rto. 6° de alijs sex.

Ad primū sic proce

dif. **V**idē q̄ p̄cepta decalogi nō sūt p̄cepta iusticie. **I**ntentio. n. legislatorū ē cines facē v̄tuosos s̄m oēz virtutē vt d̄r i 2° z 5° ethico rum q̄ lex p̄cipit de oib̄ actib̄ v̄tutū oīuz. s̄z p̄cepta decalogi sūt p̄ma p̄cipia toti⁹ di uine legis. ḡ p̄cepta decalogi nō p̄tinent ad solā iusticiā. **P**. **A**d iusticiā vidē p̄tinere p̄cipue p̄cepta iudicialia q̄ s̄ moralia diuidū tur vt s̄ habitū ē. s̄z p̄cepta decalogi sūt p̄cepta moralia vt ex dictis p̄z. ḡ z p̄cepta decalogi nō sūt p̄cepta iusticie. **P**. **L**ex p̄cipue tradit p̄cepta de actib̄ iusticie p̄tinentib̄ ad bonū cōe: puta de officijs publicis z alijs h̄ modi. s̄z d̄ his nō fit m̄tio i p̄ceptis decalogi ḡ vidē q̄ p̄cepta decalogi nō p̄tineat p̄p̄rie ad iusticiā. **P**. **P**recepta decalogi distiguū tur i duas tabulas s̄m dilectionē dei z proximi q̄ p̄tinet ad v̄tutē caritatis. ḡ p̄cepta decalogi magis p̄tinet ad caritatē q̄ ad iusticiā. **S**z ē q̄ iusticia sola vidē eē v̄t p̄ quā ordinamur ad alterū. s̄z p̄ oīa p̄cepta decalogi ordinamur ad alterū vt p̄z discurreti p̄ signa. ḡ oīa p̄cepta decalogi p̄tinet ad iusticiā. **R**. **D**icēdū q̄ p̄cepta decalogi sūt p̄ma p̄cipia legl. z q̄ statim rō nālis assentit

sicut manifestissimis principijs. manifestissime autem ratio debiti quod requiritur ad preceptum apparet in iusticia que est ad alterum: quia in his que sunt ad seipsum videtur primo aspectu quod homo fit sui dominus et quod liceat ei facere quod libet. sed in his que sunt ad alterum manifeste apparet quod homo est alteri obligatus ad reddendum ei quod debet. et ideo precepta decalogi oportuit ad iusticiam pertinere. unde tria prima precepta sunt de actibus religionis que est potissima pars iusticie. quartum autem preceptum est de actibus pietatis que est pars iusticie secunda. alia vero sex de actibus iusticie. coetera dicte que inter equales attenduntur. Ad primum ergo dicendum quod lex intendit omnes homines facere virtuosos: sed ordine quodam: videlicet. primo tradat eis precepta de his in quibus est manifestior ratio debiti ut dictum est. Ad secundum dicendum quod iudicialia precepta sunt quodam determinatioes moralium preceptorum. puta ordinantur ad primum: sicut et ceremonialia sunt quodam determinatioes preceptorum moralium puta ordinantur ad deum. unde neutra precepta continentur in decalogo: sunt tamen determinatioes preceptorum decalogi. et sic ad iusticiam pertinent.

Ad tertium dicendum quod ea que continentur ad bonum coe oportet diversimode dispensari secundum hominum diversitatem. et ideo non fuerunt ponenda in precepta decalogi: sed in precepta iudicialia. Ad quartum dicendum quod precepta decalogi continentur ad caritatem sicut ad finem: secundum illud. i. ad Thimoth. 1. p. finis precepti est caritas. sed ad iusticiam continentur in quantum immediate sunt de actibus iusticie.

Ad secundum sic procedit.

Videtur quod primum preceptum decalogi inconuenienter tradatur. Magis enim homo est obligatus deo quam patri carnali: secundum illud ad Hebr. 12. Quanto magis obtemperabimus patri spirituum et viuimus. sed preceptum pietatis que honoratur patrem ponitur affirmatiue: cum dicitur. Honora patrem tuum et matrem tuam. ergo multo magis primum preceptum religionis que honoratur deus debuit poni affirmatiue: preterea etiam cum affirmatio naturaliter sit contra negationem.

Primum preceptum decalogi ad religionem pertinet ut dictum est. sed religio cum sit una virtus habet unum actum. in precepto prohibetur tres actus nam primo dicitur: non habebis deos alienos coram me. 2o autem dicitur: non facies tibi sculptile. 3o vero: non adorabis eos neque coles. ergo inconuenienter traditur primum preceptum. Augustinus dicit in libro de decem chordis quod primum preceptum excludit vitium superstitionis. sed multe sunt alie noxie superstitiones preter idolatriam ut sunt dictum est. insufficienter ergo

prohibet sola idolatria. In tertium est scripte autoritas. 2o dicendum quod ad legem pertinet facere bonos homines. et ideo oportet precepta legis ordinari secundum ordinem generationis: que est. si sit homo bonus. In ordine autem generationis duo sunt attendenda quorum primum est quod prima pars precepti constituit: sicut in generatione animalis primo generatur corpus et in domo ponitur fundamentum. et in bonitate anime prima pars est bonitas voluntatis ex qua aliquis homo bene utitur quia libet alia bonitate. bonitas autem voluntatis attenditur ad obiectum suum quod est finis. et ideo in eo que erat per legem institutus ad virtutem: per oportuit quasi iacere quoddam fundamentum religionis per quam homo debite ordinatur in deum que est ultimus finis humane voluntatis. 2o attendendum est in ordine generationis quod per orationem et impedimenta tolluntur: sicut agricola primo purgat agrum. et postea percolat semina secundum illud Iere. 4. Nouate vobis nouale et nolite serere super spinas et tribulos. et ideo circa religionem primo homo erat institutus ut impedimenta vere religionis excluderet precipuum autem impedimentum religionis est quod homo falso deo ibereat secundum illud Math. 6. Non potestis deo seruire et mamone. et ideo in precepto legi excluditur cultus falsorum deorum. Ad primum ergo dicendum quod etiam circa religionem ponitur unum preceptum affirmatiuum. scilicet. Memento ut diem sabbati sanctifices. sed erat premissa negatiua quebus impedimenta religionis tollerentur: quibus. n. affirmatio naturaliter sit contra negationem: tamen in via generationis negatio que remouetur impedimenta est contra ut dictum est. et precipue in rebus diuinis in quibus negationes preferuntur affirmatiuibus propter insufficientiam nostram ut dicitur 4. ca. cel. ierar. Ad secundum dicendum quod cultus alienorum deorum dupliciter apud aliquos obseruabatur. Quidam enim quosdam creaturas per deos colebant absque institutione imaginum. Unde Varro dicit quod antiqui romani diu sine simulacris deos coluerunt. et hoc cultus prohibetur per cuius dicitur: non habebis deos alienos. Apud alios autem erat cultus falsorum deorum sub quibusdam imaginibus et ideo opportune prohibetur etiam ipsarum imaginum institutio: cum dicitur: non facies tibi sculptile. et ipsarum imaginum cultus: cum dicitur: non coles ea etc.

Ad tertium dicendum quod omnes alie superstitiones procedunt ex aliquo pacto cum demonibus inuito tacito vel expresso. et ideo omnes intelliguntur prohiberi in hoc quod dicitur: non habebis deos alienos.

Ad tertium sic proceditur.

Videtur quod secundum preceptum decalogi non

Ende conuenienter tradatur. Magis enim homo est obligatus deo quam patri carnali: secundum illud ad Hebr. 12. Quanto magis obtemperabimus patri spirituum et viuimus. sed preceptum pietatis que honoratur patrem ponitur affirmatiue: cum dicitur. Honora patrem tuum et matrem tuam. ergo multo magis primum preceptum religionis que honoratur deus debuit poni affirmatiue: preterea etiam cum affirmatio naturaliter sit contra negationem.

meniet tradaf. Hoc. n. pceptu: no assumes
nomē dei tui in vanū. sic exponit i glo. Exo.
20. Nō existimes creaturā eē filiū dei. p qd
phibet errorē fidē. r Deut. 5. exponit. Nō
assumes nomen dei tui i vanū. f. nomen dei
ligno vel lapidi attribuēdo: p qd phibet fal
sa professio que ē actus infidelitatis: sicut et
error. actus aut infidelitatis ē prior supersti
tione sicut r fides religione. g hoc pceptum
debut pmitti in quo phibetur superstio.
¶ Nomen dei ad multa assumitur: sic ad
laudandū: ad miracula faciendū. r vltter ad
oīa q dicitur vel fiunt a nob: fm illud ad Col
3. De qd cūq; facitis vbo vel ope: i noie dñi
facite. g pceptū q phibet nomen dei assumi
in vanū. videt vniuersali eē qd pceptū q phi
bet superstio. r ita debuit ei premitti. ¶
Exo. 20. exponit illud verbū. Nō assumes
nomē dei tui in vanū: iurādo. f. p nibilo. vñ
videt p hoc phiberi vana iuratio q ē. f. sine
iudicio. s; multo gūior ē falsa iuratio q ē si
ne veritate. r iusta iuratio q ē sine iusticia.
g magis debuerūt illa prohiberi p h pceptū.
¶ Multo gūi pcrū ē blasfemia: vñ qd
fiat vbo vel facto i r umeliā dei qd piuriū. g
blasfemia r alia h mōi debuerūt magis per
hoc pceptū phiberi. ¶ Multa sūt dei no
mia. g nō debuit idetermīate dici: Nō assu
mes nomē dei tui i vanū. ¶ S; i sriū est au
ctozitas scripture. Rō dicēdū q oportet p
ipedimēta vere religiōis excludē i eo q istru
itur ad vtutē: qd eū i vera r ligiōe fūdare. Op
ponit aut vere religiōi aliqd duplici. Vno
p excessū qñ. f. id qd ē religiōis alii indebite
exhibet qd ptinet ad supstitionē. Alio modo
qñ p defectū reuerētie: cū. f. de ptenit: qd p
tinet ad vitiū irreligiōsitatis vt s habitū. su
pstitio aut ipedit religiōe qñ ad h ne susci
piat deus ad colēdū. ille at cur aīm iplicat
ē alicui cultui idebito nō pōt simul debitum
dei cultū suscipere: fm illud Xsa. 28. Coangu
statū ē stratū ita vt alē decidat. f. de ver vel
falsus a corde hois. r palliū breue vtrūq; opi
re nō pōt. p irreligiōsitatē at ipedit religio qñ
tum ad hoc ne de post qd susceptū ē honoret
pus aut ē deū suscipere ad colendū qd euz su
sceptū honorare. r iō pmittit pceptū quo p
hibet supstio: secūdo pcepto quo prohibet
piuriū ad irreligiōsitatē ptinent. ¶ Ad pmi
g dicēdū q ille expōnes sunt mystice. Isralis
aut expō est q h Deut. 5. Non assumes no

men dei tui in vanū. f. iurādo p re q non est
¶ Ad secūdū dicēdū q nō phibet quelibet
assumptio dñi nois p hoc pceptū. s; ppe il
la q assumit dñi nomē ad cōfirmatōez hūa
ni vbi p modū iuramenti: qa ista assumptio oī
ni nois ē frequētior apud hoies. pōt tñ ex cō
sequētī itelligi q p hoc phibeat ois iordina
ta dñi nois assumptio. r fm h pcedūt oēs ex
positiōes de quibus s dictū ē. ¶ Ad tertiu
dicēdū q p nibilo iurare dñi ille q iurat p eo
qd nō ē: qd ptinet ad falsā iuratiōe q pnci
paliter piuriū noiat vt s dictū ē. qñ. n. aliq
falsum iurat tūc iuratio est vana fm seipiaz:
qa nō hz firmamētū veritatis. qñ autē aliq
iurat sine iudicio ex aliqua leuitate: si verum
iurat nō ē vanitas ex pte ipsius iuran ē: sed
solū ex pte iurantis. ¶ Ad quartū dicēdū
q sic ei q istruif in aliqua scia p proponit q
dam coia documēta. i. a etiā lex q instituit
hoiez ad vtutē i pceptis decalogi q sūt pna
pposuit ea vel phibēdo vñ mādādo q coius
i cursū vite hūane solēt accidē. r iō inter pce
pta decalogi phibet piuriū qd frequētī ac
cidit qd blasfemia i qua hō rari plabit. Ad
qntū dicēdū q nois dei debet reuerētia ex
p te rei sigte q ē vna: nō aut rōne vocū signifi
cātū q sūt multe. r iō singularitē dixit: Non
assumes nomen dei tui i vanū: qa nō distert
p qd cūq; nomē dei piuriū cōmittatur.

Ad quartū sic procc

dit. Videt q incōuenientē tñū pceptū deca
logi tradaf. f. de scificatiōe sabbati. Doc. n.
pceptū spūaliē itellectū ē gnāle: dic. n. Amb.
sup illud Luc. 13. archi r ynagog idignans
q sabbato curasset. Lex inqt nō hoiez cura
re i sabbato: s; seruilia opera facere. i. pecca
tis grauari. phibet. fm aut Isralem sensū ē p
ceptū ceremoniale dñi. Exo. 31. Videte vt
sabbatū meū custodiatis: qa signū ē int me
r vos i gnātiōib vris. pcepta aut decalogi et
sūt pcepta spūalia r sūt pcepta moralia. icon
uenientē g ponit int pcepta decalogi. ¶ Ce
rimonialia legis pcepta ptinet sacra sacrifi
cia sacra r obseruārias vt s habitū est. ad sa
cra aut ptinebāt nō solū sacri dies: s; etiā sa
cra loca et sacra vasa r alia h mōi. filif etiā
erāt multi sacri dies pter sabbatū. icōueniēs
ē g q ptermisiss alyo oib ceremonialib de
sola obseruātia sabbati fit mērio. ¶ Qui
cūq; trasgredit pceptum decalogi peccat

si veteri lege aliqui transgredientes obserua-
 tia sabbati no peccabat: sic circūcidētes pu-
 eros octaua die. et sacerdotes i tēplo sabbati
 operātes. et Delias cū qdraginta diebus pue-
 nisset ad mōtē dei oreb. sequēs ē q in sab-
 bato itinerauit. sicut etiā sacerdotes dū sep-
 tem dieb' circūferrēt archā dñi vt legit Jo-
 sue. 6. itelligūt eā sabbato circūtulisse: dñ. n.
 Luc. 13. Nōne vnusq; vrm soluit bouem
 suū aut asinū et ducit adaqre. q incōueniē-
 ponit int' pcepta decalogi. ¶ **P**cepta d-
 calogi sūt etiā i noua lege obseruāda. s; i no-
 ua lege nō seruat' hoc pceptū: nec q̄tum ad
 diē sabbati: nec q̄tū ad diē dñicā i q̄ et ubi
 coquūt et itinerāt et piscāt hoies et alia mul-
 ta h' mōi faciūt. q̄ incōueniēter tradit' pceptū
 de obseruatione sabbati. ¶ **S**ed ē scripte
 auctoritas. ¶ **R** dicēdū q̄ remotis impedim-
 tis vere religionis p̄ p̄mū et secūdū pceptū d-
 calogi vt s̄ dictū ē: sequēs fuit vt tertiu' p-
 ceptū ponere p̄ qd hoies i vera religioe sūt
 darent. ad religionē aut p̄tinet cultū deo ex-
 hibere. sicut aut i scriptura dīna tradit' nob
 cult' iterior sub aliq' corpaliū rex similitudi-
 bus. ita cult' extior deo debet p̄ aliq' sensibi-
 le signū. et q̄ ad intiorē cultū q̄ p̄sistit in ora-
 tiōe et deuotiōe magis iducit hō ex iteriori
 spūs sci istinctu: pceptū legis dandū fuit de
 extiori cultū s̄m aliq' sensibile signū. et q̄ p-
 cepta decalogi sūt q̄si qdā p̄ma et coia legis
 p̄ncipia. iō i tertio pcepto decalogi p̄cipit ex-
 tior dei cult' i sub signo cois bñficij: qd p̄tinet
 ad hoies. s. ad resp̄tandū opus creationis
 mūdi a q̄ regeuiffe dñ deus septima die: i cu-
 ius signū dies septima mādat' scificanda. i. d
 putāda ad vacādū deo. et iō Exo. 20. p̄missio
 pcepto de scificatione sabbati. assiḡtur rō.
 q̄a sex diebus fecit deus celū et terrā. et i septi-
 ma die regeuit. ¶ **A**d p̄mū q̄ dicēdū q̄ hōe
 ptū d scificatione sabbati lralit' itellectū: est
 p̄tim morale: p̄tim aut' cerimoniale. morale
 qdē q̄tū ad hō q̄ hō deputet aliq' tēp' vite
 sue ad vacādū dñis: inest. n. hōi nālis incli-
 natio ad hō q̄ cuiuslibet rei necessarie deputet
 aliq' tēpus: sicut corpali refectiōi somno et
 alijs h' mōi. vñ etiā spūali refectiōi q̄ mens
 hois i deo reficit' s̄m dictamē nā' i rōnis ali-
 qd tēpus deputet hō. et sic hōe aliq' tēp' de-
 putatū ad vacādū dñis cadit s̄b pcepto mo-
 rali. s; i q̄tū i hoc pcepto determinat' spāle tē-
 pus i signū creatiōis mūdi: sic ē pceptū ceri-

moniale. sicut etiā cerimoniale ē s̄m allegori-
 cā figtionē. put fuit signū qet' xpi i seplēbro
 q̄ fuit septima die. et sicut s̄m moralē figtiōez
 put figt' cessationē ab oī actu pcti. et quietē
 ment' i deo. et s̄m hoc qdāmō ē pceptū ge-
 nerale. sicut etiā cerimoniale ē s̄m figtiōez
 anagogicā. put. s. p̄figurat q̄etē fructiōis dei
 q̄ erit i p̄ria. vñ pceptū de scificatione sabbati
 ponit int' pcepta decalogi in q̄tū ē pceptum
 morale nō in q̄tū ē cerimoniale. ¶ **A**d secū-
 dū dicēdū q̄ alie cerimonie legis sūt signa
 aliquoz p̄ticulariū effectū dei. s; obseruatio
 sabbati ē signū gnālis bñficij. s. p̄ductionis
 vniuerse creature. et iō cōueniēti' debuit po-
 ni int' pcepta gnālia decalogi q̄s aliq' aliud
 cerimoniale legis. ¶ **A**d t̄tiu' dicēdū q̄ i ob-
 uantia sabbati duo sūt consideranda: quoz
 vñ ē sicut finis. et hoc ē vt hō vacet reb' di-
 uinis: qd figtur i hoc qd dicit: Memēto vt
 diē sabbati scifices: illa. n. dicit' scificari in le-
 ge q̄ dīno cultui applicāt. Aliud aut' ē cessa-
 tio operū q̄ figt' cū subdit: Septima die dñi
 dei tui nō facies oē opus. s; de q̄ ope itelliga-
 tur apparet p̄ id qd exponit' Leuit. 23. Omē
 op' seruite nō facietis i eo. op' aut' seruite dñ
 a seruitute. Est aut' triplex seruitus. Una q̄
 dē q̄ hō seruit pctō: s̄m illud. Qui facit pec-
 catū suū ē pcti. et s̄m hoc oē op' pcti dñ seruite
 Alia dō seruit' ē q̄ hō seruit hoī. ē aut' hō al-
 terius seruit' nō s̄m mētē s; s̄m corp' vt s̄ ha-
 bitū ē. et iō opera seruilia s̄m hoc dicit' opa
 corpalia in quibus vñ hō alci seruit. Tertia
 aut' ē seruit' dei. et scdm hō op' seruite possit
 dici opus latric qd p̄tinet ad dei seruitium.
 Si aut' sic itelligat' opus seruite nō phibetur i
 die sabbati: q̄a hō eēt hōi fini obseruatiōis sab-
 bati: homo enī ad hoc ab alijs operibus ab-
 stinet i die sabbati vt vacet operibus ad dei
 seruitutē p̄tinetib'. et inde ē q̄ sicut dñ. Job.
 7. circūcisionē hō accipit in sabbato vt non
 soluat' lex moysi. inde etiā ē q̄ sic dñ. Mat' h
 12. sabbatis sacerdotes i tēplo sabbatū violāt
 i. corpali i sabbato operāt' et sine crimie sūt
 et sic etiā sacerdotes in sabbato circūferrēt
 archā nō transgrediebant' pceptū de sabbati
 obseruatione. sicut etiā nulli' spūalis actus
 exercitiū ē q̄ obseruantia sabbati: puta si q̄s
 doceat verbo vel scripto. Vñ Numeri. 28.
 dicit' glo. q̄ fabri et h' mōi artifices oīā i die
 sabbati. lector aut' diuine legis vel doctor ab
 ope suo nō desinit: nec tñ d̄taminat' sabbatū

sicut sacerdotes in templo sabbatum violant. et sine
erimie sunt. scilicet alia opera seruilia que dicuntur seruilia
primo vel secundo modo triant obseruatione sab
bati in quantum impediunt applicationem hominis ad divina
et quia magis homo impeditur a rebus divinis pro populo
peccati quam pro opere licito quod quis facit corpale. ideo ma
gis hoc preceptum agit quod peccat in die festo quam
quod aliud corpale opus licitum facit. Unde Augustinus
dicit in libro de decem cordis. Melius faceret inde
in agro suo aliquid utile quam in theatro seditio
sus existit. et melius femine coram die sabbati la
na faceret quam quod tota die in neomeniis suis ipse
dice saltaret. non enim qui peccat venialiter in sab
bato hoc preceptum facit. quia peccatum veniale non
excludit sanctitatem. opera enim corporalia ad spiritualem
dei cultum non pertinent: in quantum seruilia dicuntur in
quantum proprie pertinent ad seruientes. in quantum vero sunt
coiua seruus et liberis seruilia non dicuntur. quibus
autem tanta seruus quam liber tenet in necessariis. pro
dere non tamen sibi sed etiam proximo: precipue quod in
his que ad salutem corporis pertinent: secundum illud psalmi. 24.
Erue eos qui ducuntur ad mortem. secundario autem
etiam in dano reuerentiam secundum illud Deuteronomio. 22. non
videbis bouem fratris tui aut ouem errantem et proter
ibis sed reduces fratrem tuo. et ideo opus corpale pri
us ad seruandam salutem proprii corporis non vio
lat sabbatum: non enim est obseruatio sabbati quod
aliquid comedat et alia hominum mori faciat quibus sal
tem corporis conseruat. et propter hoc machabei non pollue
runt sabbatum pugnares ad sui defensionem die
sabbati ut legitur in Machabaeis. 2. filii opus corpale quod
ordinatur ad salutem corporalem alteri non est obseruatio
uatio sabbati. Unde dicitur Iob. 7. Mihi indigna
mini quia totum hominem salutem feci in sabbato. filii
etiam opus corpale quod ordinatur ad imminens
dandum rei exterioris vitandam non violat sabbatum.
Unde dicit dominus in Mattheo. 12. Quis erit ex vobis
homo qui habet unam ouem et ceciderit sabbato in foueam
nonne tenebit et leuabit eam. Ad quantum dicitur
dum quod obseruantia diei dicitur in noua lege suc
cedit obseruatione sabbati: non ex vi precepti legi
sed ex constitutione ecclesie et consuetudine po
puli christiani: nec enim hominum obseruatio est figura
lis sicut fuit obseruatio sabbati in veteri lege
et ideo non est ita arcta prohibitio operandi in die do
minica sicut in die sabbati. sed quod opera coe
duntur in die dominica que in die sabbati prohibebantur. sic de

coctio ciborum et alia huiusmodi. et etiam in quibusdam
opibus prohibitis facilius propter necessitatem dispensari
noua quam in veteri lege: quia figura pertinet ad pre
stationem veritatis quam nec in modico perire
oportet. opera autem secundum se considerata imitari
possunt pro loco et tempore.

Ad quintum sic pro

cedit. Videtur quod inconuenienter tradatur quantum
preceptum de honoratione parentum. hoc enim est preceptum
quod pertinet ad pietatem. sed sic pietas est pars iusti
cie: ideo etiam obseruatio et gratia et alia de quibus dictum
est. videtur quod non debuit dari speciale preceptum
de pietate cum de aliis non dicitur. ¶ Pietas
non solum exhibet cultum parentibus: sed patrie et
etiam aliis sanguine coniunctis et patrie beniuolis
ut sic dictum est. inconuenienter ergo hoc quantum precepto
fit merito solum de hominum honoratione patris et
matris. ¶ Parentibus non solum debet hono
ris reuerentia sed etiam sustentatio. ergo insufficienter so
la parentum honoratio precipitur. ¶ Contigit quibus
quod hi qui honorant parentes cito moriuntur. et ideo
quod parentes non honorant diu viuunt. inconuenienter
ergo additur huic precepto huiusmodi promissio: ut sis longeuus
super terram. ¶ In tria est sacre scripture auctori
tas. hoc dicitur quod precepta decalogi ordinantur
ad dilectionem dei et proximi. inter proximos autem
maxime obligamur parentibus. et ideo immediate
precepta ordinata nos in deum ponunt preceptum
ordinans nos ad parentes quod sunt particulare princi
pium nostri esse: sicut deus est vltimum principium. et sic est quod
affinitas huius precepti ad precepta prime tabule.

Ad primum ergo dicitur quod sicut sic dictum est pie
tas ordinatur ad reddendum debitum parentibus
quod coiter ad homines pertinet. et ideo inter precepta de
calogi que sunt coiua magis debet poni aliquid perti
nens ad pietatem quam ad alias partes iusticie que re
spiciunt aliquid debitum speciale. ¶ Ad secundum dicitur
dum quod propter aliquid debet parentibus quam patrie et co
sanguineis: quia pro hoc quod sumus nati a parentibus
pertinet ad nos et sanguinei et patria. et ideo
cum precepta decalogi sunt prima precepta legi. ma
gis ordinatur homo pro ea ad parentes quam ad patriam
vel ad alios sanguineos: nihilominus tamen in hoc
precepto quod est de honoratione parentum intelligitur
mandari. quicquid pertinet ad reddendum debitum
cuiusque persone: sicut secundarium includitur in prin
cipali. Ad tertium dicitur quod parentibus in quantum
hominum debet reuerentia honoris. sed sustentatio et
alia hominum debent eis ratione aliter: accidit
puta in quantum sunt indigentes vel secundum aliquid hominum

Et s̄ dictū ē. ⁊ ga qd̄ ē p se prius ē eo qd̄ ē p accūs. iō inf̄ p̄ma etiā p̄cepta legis q̄ sūt p̄cepta decalogi sp̄aliē p̄cipiē honoratio parētū i q̄ sicut i quodā p̄ncipali intelligit̄ madari ⁊ sustentatio ⁊ q̄cqd̄ aliud parētib⁹ debet. Ad q̄rtū dīcedū q̄ logeuitas p̄mittit̄ honoratib⁹ parētēs nō solū q̄rtū ad futurā vitā sed etiā q̄rtū ad p̄ntē: s̄m illō apli. i. ad Thimot̄ 4.º Pietas ad oīa vtilis ē p̄missionē h̄is vite q̄ nūc ē ⁊ fut̄e. ⁊ hoc rōnabiliē: q̄ n. ē gratus b̄nficiō meret̄ s̄m quādā cōgruētā vt si bi b̄nficiū cōseruet. p̄t̄ igratitudinē aut̄ meret̄ aliq̄s b̄nficiū p̄dere. b̄nficiū aut̄ vite copalis p̄ deū a parētib⁹ habemus. ⁊ iō ille q̄ honorat parētēs tāq̄s gratus meret̄ vite cōuationē q̄si b̄nficiō grat⁹. q̄ aut̄ nō honorat parētēs tāq̄s igratus meretur vita p̄uari: ga t̄i p̄ntia bona vel mala n̄ cadūt sub merito vel d̄merito nisi in q̄rtū ordinātur ad futurā remunerationē vt dictū ē. iō q̄nq̄s s̄m ocul tam rōnē dinoy iudicoy q̄ maxie futurā remunerationē respiciūt aliq̄ q̄ sūt py i parent̄es citius vita p̄uantur. alij vero q̄ sūt ipy in parentes diutius viuunt.

Ad sextum sic proce

dit̄. Videtur q̄ alia sex p̄cepta decalogi i cōueniēnt tradāt. Nō. n. suff̄ cit ad salutē q̄ aliq̄s primo suo nō noceat: s̄ requir̄ q̄ ei de bituz reddat: s̄m illud ad R. o. 13.º Reddite oībus debita. s̄ i sex vltimis p̄ceptis solū p̄hibet̄ nocumētū primo iferendū. q̄ icōueniēnt̄ p̄dicta p̄cepta tradūtur. ¶ In p̄dict̄ p̄ceptis p̄hibet̄ homicidiū: adulteriū: furtuz: ⁊ falsū testimoniū. s̄ multa alia nocumenta p̄nt̄ primo inferri vt p̄ ex his q̄ s̄ determinata sūt. q̄ videt̄ q̄ icōueniēnt̄ s̄nt̄ tradita hui⁹ mōi p̄cepta. ¶ Concupiscētia dupl̄r p̄t̄ capi. vno s̄m q̄ ē act⁹ volūtatis vt d̄r Sap. 6.º Concupia sapientie p̄ducit ad regnū p̄petuū. alio s̄m q̄ ē act⁹ s̄sualitat̄ sic d̄r Jaco. 4.º Un̄ bella ⁊ lites i vob: nōne ex cōcupiscētis q̄ militāt i mēbris v̄ris. sed p̄ceptū decalogi nō p̄hibetur cōcupia s̄sualitat̄: quia s̄m h̄ p̄mi mot⁹ eēnt̄ pctā mortalia: vt pote cōceptū decalogi ex̄ntes. s̄m etiā nō p̄hibetur cōcupia volūtatis: ga h̄ icludif̄ i q̄libet̄ p̄cepto. q̄ in p̄cepta decalogi icōueniēnt̄ ponūt̄ qd̄ cōcupie p̄hibitua. ¶ Homicidiū ē graui⁹ pctā q̄s adulteriū vel furtū. s̄ nō ponit̄ aliq̄d̄ p̄ceptū p̄hibitū cōcupie homicidij.

q̄ icōueniēnt̄ ponūt̄ qd̄ p̄cepta p̄hibitua d̄ctū pie furti ⁊ adulterij. s̄ i s̄riū est auctoritas scripture. ¶ R̄ dīcedū q̄ sicut p̄ pres iusticie debitu reddif̄ aliq̄bus d̄terminatis p̄fōis q̄b⁹ hō ex aliq̄ sp̄ali rōne obligat̄: ita etiā per iusticiā p̄pe dictā aliq̄s debitu reddif̄ coīter oib⁹. ⁊ iō p̄cepta tria p̄tinētia ad religiōez q̄ reddif̄ debitu deo. ⁊ p̄ q̄rtū p̄ceptū qd̄ est pietatis q̄ reddif̄ parētib⁹ debitu: i q̄ icludif̄ oē debitu qd̄ ex aliq̄ sp̄ali rōne debet: necē fuit q̄ ponerēt̄ cōnt̄ aliq̄ p̄cepta p̄tinētia ad iusticiā p̄pe dictā q̄ idifferēt̄ oib⁹ debitu reddif̄. ¶ Ad p̄mū q̄ dīcedū q̄ coīf̄ ad h̄ obligat̄ hō vt nulli iferat nocumētū: et iō p̄cepta negatiua q̄b⁹ p̄hibet̄ nocumētā q̄ p̄nt̄ p̄ximis iferri tāq̄s coīa fuerūt ponēda in p̄cepta decalogi. ea vō q̄ sūt p̄ximis exhibenda diuersimode exhibēt̄ d̄f̄is. ⁊ iō n̄ fuerūt in p̄cepta decalogi ponēda de his affirmatiua p̄cepta. ¶ Ad secūdu dīcedū q̄ oīa alia nocumētā q̄ p̄xis inferūt p̄nt̄ ad ista reduci que his p̄ceptis p̄hibet̄ tāq̄s ad qd̄a coīora et p̄ncipaliora. nā oīa nocumētā q̄ i p̄sonā p̄ximis iferūt itelligūt̄ p̄hiberi i homicidio sicut in p̄ncipaliori. q̄ vō iferūtur i p̄sonā diuictas et maxie p̄ modū libid̄is itelligūt̄ p̄hiberi simul cū adulterio. q̄ vō p̄tinēt̄ ad d̄ana i reb⁹ illata itelligūt̄ p̄hiberi simul cū furto. q̄ at̄ p̄tinēt̄ ad locutiōes: sic detractiōes: blasfemie. ⁊ si q̄b⁹ mōi itelligunt̄ p̄hiberi i falso testimonio qd̄ directi iusticie d̄ria. ¶ Ad t̄riū dīcedū q̄ p̄cepta p̄hibitua cōcupie nō itelligitur p̄hiberi p̄mius mot⁹ cōcupie q̄ consilit̄ i s̄ra limites s̄sualitat̄: s̄ p̄hibet̄ directe cōsensus volūtatis q̄ ē i opus vel delectatiō nē. ¶ Ad q̄rtū dīcedū q̄ homicidiū s̄m se n̄ ē cōcupiscibile s̄ magis horribile: ga nō h̄z d̄ se rōnē alicui⁹ boni. s̄ adulteriū h̄z rōnē alicui⁹ boni. s̄ delectabilis. furtū etiā h̄z rōnem alicui⁹ boni. s̄ vtilis. bonū aut̄ de se h̄z rōnez cōcupiscibil. ⁊ iō fuit sp̄alib⁹ p̄cept. i p̄hibenda cōcupia furti ⁊ adulterij. n̄ at̄ cōcupia homicidij

Consequēter
post iusticiā cōsiderādū ē de fortitudine. Et p̄ de ipsa virtute fortitudinis. 2º de p̄tibus eius. 3º de dono ei cor respōdēte. 4º de p̄ceptis ad ipsā p̄tinētib⁹. Circa fortitudinē aut̄ cōsiderāda s̄nt̄ tria. p̄ quidē de ipsa fortitudine. 2º de actu